

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Viite: VN/13190/2020

Asia: Lausunto pakkokeinolain muutostarpeita koskevasta työryhmän mietinnöstä

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry (jäljempänä Tuomariliitto) lausuu pyynnön johdosta seuraavaa:

1. Yleisesti mietinnöstä

Työryhmän mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi pakkokeinolakia ja eräitä siihen liittyviä lakeja. Mietinnössä on arvioitu varsin laadukkaasti pakkokeinolain muutostarpeita ja ehdotetut muutokset ovat pääosin kannatettavia. Pakkokeinoilla puututaan merkittävästi kansalaisten perusoikeuksiin, joten oikeusvarmuuden toteutumiseksi lain säännösten tulisi olla selkeitä ja säännösten soveltamisen yhdenmukaista. Mietinnössä on useita ehdotuksia, joiden tavoitteena selventää käytännössä tulkinnanvaraisiksi havaittuja pakkokeinolain säännöksiä ja lisätä siten oikeusvarmuutta.

Tuomariliitto pitää ylioptimistisena mietinnössä esitettyä arviota uudistuksen kustannusneutraaliudesta tai siitä, että se jopa säästäisi tuomioistuinten resursseja.

Resurssitarve

Esityksessä ehdotetaan tiettyjä sellaisia muutoksia, joiden voidaan katsoa tehostavan pakkokeinoasioiden käsittelyä ja arvioida säästävän kaikkien käsittelyyn osallistuvien viranomaisten resursseja:

- Useissa pakkokeinolain mukaisten pakkokeinojen tuomioistuinkäsittelyissä mahdollistettaisiin asian ratkaiseminen tuomioistuimen kansliassa ilman istuntokäsittelyä.
- Vakuustakavarikon voimassaoloa koskevaa määräaikaa voitaisiin tietyissä tilanteissa pidentää neljän kuukauden sijaan enintään vuosi kerrallaan tai päättää, että vakuustakavarikko on voimassa toistaiseksi.
- Telekuuntelu- tai televalvontalupaa ei enää jatkossa haettaisi ja määrättäisi vain tiettyihin yksilöityihin teleosoitteisiin tai telepäätelaitteisiin, vaan epäiltyyn. Jatkossa ei enää jatkossa olisi tarvetta hakea ja käsitellä uutta lupaa aina, kun ilmenee saman epäillyn käytössä oleva, rikostutinnan kannalta olennainen luvan ulkopuolinen teleosoite tai telepäätelaitte: telepakkokeinoja koskevien tuomioistuinkäsittelyiden

määrän voidaan arvioida vähenevän ja siten näihin tarvittavien resurssien säästyvän. Huomautettakoon tosin, että nämä ovat pitkälti menneet kansliassa ilman istuntokäsittelyä jo nykyisen sääntelyn nojalla, eikä resurssien säästö ole kovin suuri.

Esityksessä yhteydenpitorajoituksia koskevien ehdotusten arvioidaan olevan lähtökohtaisesti kustannusneutraaleja. Kuitenkin ottaen huomioon PKL 4:1 §:n 2 momentin ehdotettu säännös, voi näitä yhteydenpidon rajoitusta koskevia vaatimuksia tulla jatkossa merkittävästi nykyistä enemmän erikseen käsiteltäväksi eikä ehdotusta näin ollen voi Tuomariliiton näkemyksen mukaan pitää tältä osin kustannusneutraalina.

Erityisesti tuomioistuinten tehtäviä lisäävät uudistukset:

- Erityisesti tuomioistuinten osalta tehtäviä lisännee pakkokeinolain 10 lukua koskeva ehdotus, jonka mukaan telekuuntelun perusterikoksiin lisättäisiin uusia merkittävän yleisiä rikosnimikkeitä. Ehdotuksen johdosta telekuuntelua voitaisiin hakea entistä useamman rikoksen selvittämisessä.
- Tukiasematietojen hankkimista koskevaa säännöstä laajennettaisiin koskemaan muitakin yhdistymistietoja. Lisäksi erityisesti peiteltyyn tiedonhankinnan tietoverkossa ja peitetoiminnan käyttöä voidaan arvioida joissain määrin lisäävän se, että niitä koskevia edellytyksiä ehdotetaan tietyiltä osin kevennettäväksi.
- Pakkokeinolain 7 luvun 21 §:ssä ehdotettava selvennys, jonka mukaan takavarikosta päättämistä vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta koskeva pykälä soveltuu myös jäljentämistilanteisiin. Pykälän mukaan myös asiakirjan jäljentämisestä päättäneen viranomaisen olisi viikon kuluessa päätöksestä saatettava jäljentämistä koskeva päätös käräjäoikeuden vahvistettavaksi.
- Pakkokeinolain 8 lukua koskeva ehdotus, jonka mukaan paikanetsinnän ja laite-etsinnän voisi tietyissä tilanteissa saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Muutoksen merkitystä kuitenkin vähentää, että ehdotetut säännökset pitkälti vain vahvistaisivat lain tasolla jo nykyään korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntöön perustuvan oikeustilan.

Mainitut muutosehdotukset kokonaisuudessaan tulevat Tuomariliiton näkemyksen mukaan todennäköisesti lisäämään tuomioistuinten työmäärää, vaikkakin osa muutoksista vähentää työmäärää. Uudistuksen vaikutukset tuomioistuinten todelliseen työmäärään on selvitettävä yksityiskohtaisesti viimeistään hallituksen esityksessä uudistuksen onnistumiseksi. Uudistuksen aiheuttama mahdollinen työmäärän lisäys on otettava asianmukaisesti huomioon tuomioistuinten ja muiden toimijoiden resursseissa. Lisäksi mahdollisille järjestelmämuutoksille on varattava oma henkilöstöresursseista erillinen määrärahasa. Uudistuksen vaikutuksia rikosasioiden käsittelyketjun eri toimijoiden työmäärään tulee seurata uudistuksen voimaantulon yhteydessä ja sen jälkeen.

Lisäksi kustannuksia arvioitaessa on huomioitava, että kysymyksessä olevan uudistuksen laajuus huomioon ottaen pakkokeinolainsäädäntöä soveltavat tuomarit tarvitsevat koulutusta uuden lainsäädännön käyttöön ottamisen yhteydessä.

Lisäksi Tuomariliitto korostaa, että säädettäessä uudistusta tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että voimaantulosäännös tulee yksiselitteisesti ottaa kantaa siihen, milloin uutta lakia tulee soveltaa, jotta asiassa vältytään tarpeettomilta tulkintatilanteilta etenkin silloin, kun jotakin pakkokeinoja on tarpeen käyttää sekä uuden että vanhan lain voimassa

ollessa.

2. Lausunto pakkokeinolain 2 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Tuomariliitto pitää perusoikeussuojaa vahvistavana ehdotusta siitä, että myös pidättämisestä tulee tehdä kirjallinen päätös, johon tulisi kirjata tiedot vastaavassa laajuudessa kuin pakkokeinolain 3 luvun 10 §:ssä vangitsemista koskevassa päätöksessä.

Samoin 2 lukuun ehdotettu lisäys poliisin kiinniotto-oikeuden laajentamisesta tehostetun matkustuskiellon valvonnassa käytettävien välineiden kiinnittämistä varten on perusteltu ja selvittää tehostetun matkustuskiellon käyttämiseen liittyviä pakkokeinoja.

Mietinnössä on tutkinta-arestia koskevin osin päädytty siihen, että tässä vaiheessa lainsäädäntöön ei esitetä muutoksia. Tuomariliitto yhtyy tähän näkemykseen, koska tutkinta-arestin käytännön soveltamisesta on toistaiseksi varsin vähän kokemuksia.

3. Lausunto pakkokeinolain 3 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Tuomariliiton näkemyksen mukaan ehdotettu syytteen määräajan pidennyksen käsittely tuomioistuimen kansliassa on kannatettava ja perusteltu. Ehdotus ei myöskään vaaranna rikoksesta epäillyn oikeusturvaa, koska kansliakäsittely edellyttää henkilön suostumusta. Ehdotus sujuvoittaisi esitutkintaviranomaisen ja tuomioistuimen työskentelyä sekä keventäisi ja tehostaisi prosessia.

Luvun 15 ja 16 §:iin ehdotetut täsmennykset parantavat muun kuin mielentilatutkimukseen määrätyn, samassa jutussa vangitun vastaajan oikeussuojaa, ja ovat siten kannatettavia.

4. Lausunto pakkokeinolain 4 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Mietinnössä ehdotetaan uudistettavaksi kiinni otetun, pidätetyn ja tutkintavangin yhteydenpitoa koskevaa sääntelyä. Lainsäädännöllä on niin ikään selkeytettävä yhteydenpidon valvontaa ja sen toteuttamistapoja nykytilaan nähden mietinnössä esitettyjen perustelujen mukaisesti. Valvotun yhteydenpitomahdollisuuden poistaminen ehdotetussa 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin läheisiin (s. 134–135) saattaa kuitenkin tosiasiallisesti heikentää yhteydenpitorajoitusten kohteena olevien henkilöiden mahdollisuuksia pitää yhteyttä läheisiinsä etenkin tutkinnan alkuvaiheessa.

Laaja nimeämättömään joukkoon henkilöitä kohdistuva yhteydenpitorajoitus voi tarkoittaa ympärivuorokautista yksin olemista, jota voidaan pitää varsin ankarana pakkokeinona, joten erityisen painavien syiden edellytyksen säätäminen nimeämättömään henkilöjoukkoon kohdistuvaan yhteydenpitorajoitukseen on perusteltu.

Yhteydenpidon rajoitusten voimassa pitäminen ja laajuus tutkitaan nykyisin poikkeuksetta vangitsemisasian uudelleen käsittelyissä, joihin vangitulla on pakkokeinolain 3 luvun 15 §:n nojalla oikeus kahden viikon välein. Lisäksi vangitulla on pakkokeinolain 4 luvun 5 §:n nojalla mahdollisuus saattaa pelkästään yhteydenpidon rajoitus tuomioistuimen tutkittavaksi kahden viikon välein. Tuomariliitto pitää tästä syystä tarpeettomana 4 luvun 1 §:n 2 momentissa säädettäväksi ehdotettuja erityisiä määräaikoja ja yhteydenpidon rajoitusten pidennyskäsittelyjä. Lakia voisi selvittää siltä osin, kun käytännössä on osoittautunut epäselväksi, että esitutkinnan ja syyteharkinnan aikana tutkivan viranomaisen on omaaloitteisesti poistettava tarpeettomaksi käynyt rajoitus.

Ehdotetun pakkokeinolain 4 luvun 1 §:n 3 momentin osalta mietinnöstä (s. 29, 133) syntyy vaikutelma, että yhteydenpitoa ei voisi missään olosuhteissa rajoittaa yhteenkään

oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n 1 ja 5 momentissa tarkoitettuun asiamieheen. Yhteydenpidon rajoittamisen tulisi poikkeustapauksissa olla mahdollista muuhun kuin rajoituksen kohteen avustajana toimivaan asiamieheen, jos on erittäin painavia syitä epäillä, että yhteydenpito vaarantaa tutkintavankeuden tarkoituksen. Esimerkiksi kanssavastaajien avustajat voivat olla tällaisia henkilöitä.

5. Lausunto pakkokeinolain 5 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Matkustuskieltoa koskevat muutos- ja tarkennusehdotukset ovat kokonaisuutena arvioiden tarpeen ja perusteltuja. Etenkin matkustuskiellon sisällön muuttamista matkustuskieltoon määrätyn suostumuksella koskeva toimivaltasääntely on onnistunut ja osaltaan helpottaa sanotun pakkokeinon käytännön järjestelyjä. Lisäksi ehdotus toteutuessaan nopeuttaa päätöksentekoa, mitä voidaan pitää tavoiteltavana myös matkustuskieltoon määrätyn henkilön kannalta. Ehdotus lisäksi vähentää esitutkintaviranomaisen ja tuomioistuimen työtä.

Ehdotetun 5 a §:n osalta on tärkeää, että valvontalaitteiden kiinnitys olisi mahdollista mahdollisimman joustavasti.

Myös 8 §:n 2 momentin 60 päivän säännöstä luopuminen siksi, että se on käytännössä aiheuttanut kohtuuttomasti epäselvyyttä, on perusteltua. Tuomariliitto toteaa kuitenkin, että nykyisen lain mukaan matkustuskielto on pääsäännön mukaan voimassa rikosasian pääkäsitteilyyn saakka, mutta se on viranomaisen päätöksellä kumottava, jos syytetty ei ole nostettu määräajassa. Kysymys ei siis ole matkustuskiellon voimassaololle asetetusta määräpäivästä, vaan syytteen nostamiselle asetetusta määräpäivästä.

Tuomariliiton saamien tietojen mukaan poliisin tietojärjestelmä, jolla poliisi tekee omat matkustuskieltopäätöksensä, pakottaa syöttämään matkustuskiellon voimassaololle määräpäivän, jota ei siis tosiasiallisesti ole. Tietojärjestelmä ei siis mahdollista lain pääsäännön mukaista pääkäsitteilyyn saakka kestäväää voimassaoloa. Ensisijainen keino epäselvyyksien poistamiseksi olisi ollut korjata poliisin tietojärjestelmä vastaamaan lain sisältöä.

Tuomariliitto kiinnittää erityistä huomiota siihen, että ehdotus määräajan poistamisesta esitettyssä muodossa vaikuttaa johtavan siihen, että syytteen nostamiselle matkustuskielto-tilanteessa ei ole määräaika. Uudistuksen vaarana on, että matkustuskieltoon määrätyn henkilön rikosasian esitutkinta ja syyteharkinta eivät olisi jatkossa enää kiireellisiä (koska syytteen nostamisen määräaika poistuu). Syytteen nostamisen jälkeen pääkäsitteily olisi edelleen järjestettävä kiireellisesti 2 tai 3 viikon kuluessa asian vireilletulosta (laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 5 luku 13 §).

Tätä on pidettävä hyvin ongelmallisena, koska käytännössä vaarana on se, että henkilöön kohdistetaan merkityksellinen pakkokeino hyvinkin pitkän aikaa ilman mitään kontrollia. Lisäksi on olemassa vaara siitä, että kaikissa tapauksissa tieto voimassaolevasta matkustuskiellosta ei välity asiaa tulevaisuudessa käsittelevälle käräjäoikeudelle, jolloin matkustuskielto saattaa jäädä voimaan eikä asiaa käsitellä em. kiireellisessä järjestyksessä. Tuomariliitto katsoo, että selvä ja yksiselitteinen säännös syytteen nostamisen määräpäivästä matkustuskieltoasiassa on jatkossakin tarpeen.

6. Lausunto pakkokeinolain 6 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Mietinnössä on esitetty vakuustakavarikko koskevien säännösten yhdenmukaistamista suhteessa 7 luvun mukaisiin takavarikkoihin. Esitetyt muutokset ovat perusteltuja. Esitetyn 6 luvun 4 §:n osalta vakuuden asettamista koskevan säännöstekstin sisältö muuttuu päinvastaiseksi, vaikka oikeustila ei muutu. Tältä osin lienee selkeyttäisi asiaa, jos pykälään

lisättäisiin maininta perusteluissa käsitellystä ulosottokaaren 8 luvun 3 §:stä.

Myönteisenä on pidettävä vakuustakavarikkoasiaan liittyvän syytteen nostamisen määräajan pidennyspyynnön osalta sitä, että pyyntö jätetään tuomioistuimelle aiemmin kuin vasta viikko ennen asian ratkaisemiselle asetettua määräaika. Määräajan pidentämisen voidaan arvioida parantavan asianosaisten oikeusturvaa, koska tällöin istuntokäsittelyyn valmistautumiseen sekä istunnon järjestämiseen jää enemmän aikaa.

7. Lausunto pakkokeinolain 7 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Mietinnössä esitetyt muutokset ovat perusteltuja ja myönteisiä, eikä tuomariliitolla ole tältä osin huomauttamista.

8. Lausunto pakkokeinolain 8 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Ehdotukset koskien kotietsinnän ja paikanetsinnän (18 §) sekä laite-etsinnän (29 a §) saattamiseksi tuomioistuimen tutkittavaksi ovat perusteltuja ja parantavat pakkokeinon kohteen oikeussuojaa. Ehdotettu 23 § selventää laitetutinnan suorittamiseksi tarpeellisten tietojen saantioikeutta ja esimerkiksi tietojärjestelmän haltijan, ylläpitäjän ja muun henkilön velvollisuuksia. Ehdotus on kannatettava.

9. Lausunto pakkokeinolain 9 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Ehdotettu muutos 3 §:n henkilötuntemerkkien ottamista koskevaan säännökseen on säännöksen käyttöalaa selventävä ja perusteltu.

10. Lausunto pakkokeinolain 10 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Tuomariliitto yhtyy Oikeuskanslerin ja Helsingin käräjäoikeuden näkemyksiin 10 lukuun ehdotetuista muutoksista.

Tuomariliitto kannattaa ehdotusta, että telekuuntelu- ja televalvontalupaa koskeva sääntely muutetaan teleosoite- tai telepäätekohtaisuuden sijaan henkilösidonlaiseksi. Vaikka jatkossa tuomioistuimen myöntämässä luvassa ei lueteltaisi erikseen kaikkia niitä telepäätelaitteita tai -osoitteita, joita lupa koskee, niin jatkossakin vaatimuksen esittäjä tulisi Tuomariliiton käsityksen mukaan velvoittaa saattamaan tuomioistuimen tietoon ne tiedossa olevat epäillyn käyttämät telepäätelaitteet tai -osoitteet, joihin telekuuntelua tai -valvontaa on tarkoitus kohdistaa sekä perusteet sille, miksi kyseisten liittymien ja laitteiden oletetaan olevan epäillyn käytössä.

Esitutkintaviranomaisten ja tuomioistuinten toimintaa tehostavana muutoksena olisi se, että luvan myöntämisen jälkeen esitutkintaviranomaisen ei tarvitsisi kuitenkaan hakea erikseen tuomioistuimelta yksittäisiä lupia kullekin epäillyn liittymälle ja laitteelle, jotka selviävät luvan myöntämisen jälkeen. Olennaista on myös se, että esitutkintaviranomainen ei voi omalla päätöksellään ajallisesti ylittää tuomioistuimen myöntämää lupaa, vaan kyse on nimenomaan uuden laitteen tai liittymän lisäämisestä tuomioistuimen aiemmin myöntämän luvan piiriin.

Ehdotukseen tulee lisätä säännös siitä, miten esitutkintaviranomainen päättää ja tekee kirjaukset luvan myöntämisen jälkeen ilmenneen uuden teleosoitteen tai -laitteen lisäämisestä telekuuntelun/-valvonnan piiriin. Salaisten pakkokeinon kohteen on jalkikäteen saatava tietää häneen kohdistuneen pakkokeinon yksityiskohdat. Myös valvonnan osalta on olennaisen tärkeää, että jatkossakin tulee asianmukaisesti dokumentoitua se, millä perusteella on tehty päätös uuden liittymän tai laitteen lisäämisestä

telekuuntelun tai -valvonnan piiriin ja se mihin laitteeseen valvonta on kohdistunut.

Televalvonta suostumustilanteessa, jossa henkilö on kykenemätön tekemään itseään koskevia päätöksiä terveydentilansa vuoksi, on sinänsä järkevä muutosesitys, vaikka on nähtävissä muutoksen johtavan vaikeisiin tulkintatilanteisiin käytännössä. Rikollisuus lisääntyy tietoverkoissa tällä hetkellä voimakkaasti ja sen vuoksi siihen tulee pystyä puuttumaan tehokkaasti. Tuomariliiton näkemyksen mukaan muutosehdotus tietoverkoissa tapahtuvaan peitetoimintaan on tarpeellinen. Niin ikään peitetoiminnan lisäedellytysten poistaminen henkirikosten osalta on kannatettavaa. Lisäedellytyksiin ei ole olemassa perusteita, varsinkin huomioiden kyseisten rikosten vakavuus. Peitetoiminnan ns. rikoksentelekokiellon sääntelyn selkeyttäminen on kannatettavaa.

Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi 10 luvun 56 §:n säännöstä ylimääräisen tiedon käyttämisestä siten, että ylimääräistä tietoa saisi käyttää nykyisestä poiketen myös tiettyjen uusien kahden vuoden enimmäisrangaistuksella rangaistavissa olevien rikosten selvittämisessä (lahjuksen antaminen, lahjominen elinkeinotoiminnassa tai lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa, lahjuksen ottaminen, virkasalaisuuden rikkominen tai virka-aseman väärinkäyttäminen taikka huumausainerikos).

Huumausainerikosten osalta mietinnössä on todettu perusmuotoisen huumausainerikoksen kuuluvan perustuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitettujen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavien rikosten piiriin ja tämän syrjäyttävän perustuslaissa turvattu luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan, minkä vuoksi ylimääräisen tiedon käyttäminen huumausainerikosten selvittämiseksi ehdotetaan sallittavaksi. Tuomariliitto huomauttaa, että suuri osa tuomioistuimen käsiteltäväksi tulevista perusmuotoisista huumausainerikoksista koskee tilanteita, joissa kysymys on joko huumausaineiden hallussapidosta omaan käyttöön tai tilanteista, joissa huumausaineen käyttäjä rahoittaa omaa käyttöönsä myymällä pienehkön määrän huumausaineita. Rangaistusseuraamus näistä rikoksista on tavanomaisesti sakkoa tai lyhyehkö vankeusrangaistus eikä näiden perusmuotoisten huumausainerikosten voi katsoa kuuluvan yhteiskunnan turvallisuutta vaarantaviin rikoksiin sen enempää kuin muitakaan tavanomaisia rikoksia.

Tuomariliitto pitää ehdotusta perusteltuna lukuun ottamatta huumausainerikoksia koskevaa poikkeusta. Oikeusjärjestelmän uskottavuuden kannalta on haitallista, jos yhteiskunnan kannalta merkittävistä rikoksista ei tule seuraamuksia, vaikka ne olisivat tulleet viranomaisten tietoon.

Ehdotettuja 57 §:n 2 momentin lisäystä ylimääräisen tiedon hävittämisestä, jota epäilty ei vastusta, 58 §:n selvennystä telekuuntelun, televalvonnan, teknisen kuuntelun ja teknisen lait tarkkailun keskeyttämisestä sekä 60 §:n lisäystä ilmoittamisesta siitä, että sijaintitietoja on hankittu epäillyn tavoittamiseksi, Tuomariliitto pitää perusteltuina ja kannatettavina.

11. Lausunto pakkokeinolain 11 luvusta

Ehdotus 1 b §:stä koskien alle 15-vuotiaaseen rikollisen teon tekijäksi epäiltyyn kohdistuvia pakkokeinoja on perusteltu epäillyn oikeusturvan kannalta. Pykälä myös selventäisi pakkokeinojen käyttöalaa.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 16 §:n 4 momentti

Tuomariliitto kiinnittää huomiota tarpeeseen säätää asian julkisuudesta diaaritietojen, asiakirjojen, ratkaisun ja käsittelyn osalta riittävän selvästi ja yksiselitteisesti siten, että asioiden salassapitointressi tulee turvatuksi johdonmukaisesti. Muutosehdotukset ovat perusteluiltaan kannatettavia.

13. Lausunto rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 16 §:n muuttamisesta perusteluineen

Tuomariliitolla ei ole lausuttavaa tältä osin.

14. Lausunto rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain 13 §:n muuttamisesta perusteluineen

Tuomariliitolla ei ole lausuttavaa tältä osin.

15. Lausunto rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvun 19 §:n muuttamisesta perusteluineen

Tuomariliitolla ei ole lausuttavaa tältä osin.

16. Lausuntonne rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 31 ja 58 §:n muuttamisesta perusteluineen

Tuomariliitolla ei ole lausuttavaa tältä osin.

17. Lausunto tutkintavankeuden vaihtoehtona määrättyjä valvontatoimia koskevan puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta perusteluineen

Esitys kirjata tehostetun matkustuskiellon tunnustamisesta ja täytäntöönpanemisesta päättävä viranomaisen, alueellinen toimivalta sekä valvonnasta vastaava viranomaisen lakiin on perusteltu ja kaikilta osin kannatettava.

18. Lausuntonne sellaisista mahdollisista pakkokeinoja koskevan lainsäädännön muutostarpeista, joita mietinnössä ei ehdoteta

Mietinnössä on pohdittu 3 luvun 19 §:n muutoksenhakuoikeutta ja erityisestä KKO 2021:75 näkökulmasta. Mietinnössä on päädytty siihen, ettei ole tarvetta muuttaa kantelu-oikeutta koskemaan myös yksittäisiä vangitsemisperusteita. Vangitsemisperuste voi muuttua tai täydentyä, jos tutkinnan aikana on selvinnyt uusia asioita tai tilanne on muusta syystä muuttunut.

Aikaisemmin hylätyn vaatimuksen myöhempi hyväksyminen tilanteessa, jossa muutoksia ei tosiasiaassa ole tapahtunut, tarkoittaisi kuitenkin käytännössä oikeusasteen sisäistä muutoksenhakua. Tuomariliiton käsityksen mukaan asianosaisten oikeusturvan kannalta olisi perustellumpi ratkaisu hakea hylätyn perusteen osalta muutosta ylemmästä tuomioistuimesta.

Lisäksi on huomattava, että vangitsemisperusteella saattaa olla muita asian sisällön ja tutkinnan kannalta olennaisia vaikutuksia esimerkiksi yhteydenpidon rajoitusten sisällön ja laajuuden osalta. Kuten Helsingin käräjäoikeuden lausunnossa on todettu, jos vangitsemisen erityisenä edellytyksenä oleva vaikeuttamisvaara hylätään, ja epäilty vangitaan esimerkiksi ainoastaan karttamis- tai jatkamisvaaralla, saattaa pidättämiseen oikeutetulla virkamiehellä olla perusteltu syy kannella päätöksestä.

Lausunnon valmistelu

Lausunnon ovat valmistelleet käräjätuomarit Johanna Helminen ja Petteri Plosila. Lausuntoa

on käsitelty oikeuspoliittisen valiokunnan kokouksessa 4.4.2022 ja hallituksen kokouksessa 11.4.2022.

Helsingissä 20.4.2022

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry

Sanna Mantila
puheenjohtaja

Minna Hällström
varapuheenjohtaja

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry toimii tuomioistuinlaitoksen kehittämiseksi sekä sen merkityksen ja tuomarin riippumattoman aseman säilyttämiseksi yhteiskunnassa. Tuomarikunnanyhteisenä järjestönä Tuomariliitto valvoo ja edistää jäsentensä ammatillisia ja muita yhteisiä pyrkimyksiä.